

Veelgestelde vragen Onderpresteren

Ragnild Zonneveld-Bijkerk

1. Wat bedoelen we met versnellen in het onderwijs?

Versnellen is een onderwijsinterventie waarbij een leerling het curriculum sneller doorloopt dan gebruikelijk, zodat het onderwijs beter aansluit bij het leervermogen en leertempo van de leerling. Wetenschappers onderscheiden ongeveer twintig vormen van versnellen, waarvan een klas overslaan het meest bekend is. Andere vormen zijn bijvoorbeeld vervroegde doorstroom, vakgericht versnellen en het versneld afronden van een opleiding.

2. Is versnellen wel goed voor (hoog)begaafde leerlingen?

Ja. Onderzoek laat zien dat versnellen een van de meest effectieve interventies is om aan te sluiten bij de educatieve behoeften van (hoog)begaafde leerlingen. Ook is bekend uit onderzoek dat versnellen positieve effecten heeft op de cognitieve en academische ontwikkeling én op het sociaal en emotioneel welbevinden.

3. Is versnellen alleen geschikt voor (hoog)begaafde leerlingen?

Niet per se. De beslissing hangt af van het leertempo, de educatieve behoeften, het didactisch niveau en de ontwikkelingsmogelijkheden van een leerling, niet uitsluitend van het label (hoog)begaafdheid of een IQ-score. Daarmee is versnellen een inclusieve interventie die bijdraagt aan kansengelijkheid.

4. Jonge versnelde leerlingen hebben het toch zwaarder op het voortgezet onderwijs of in het hoger onderwijs?

Dit is een hardnekkige mythe. Onderzoek wijst steeds opnieuw uit dat dit over het algemeen niet het geval is. Soms zijn er kortdurende praktische knelpunten in de randzaken die te maken hebben met leeftijdsgrenzen – zoals alcohol drinken of uitgaan. Als een leerling ver moet reizen kan dat voor jonge leerlingen ook kortdurend als een knelpunt voelen. Echter: op cognitief, academisch, sociaal en emotioneel vlak hebben deze leerlingen het gemiddeld genomen net zo zwaar – of niet – als hun iets oudere klasgenoten.

5. Wat zijn de belangrijkste voorwaarden voor een succesvolle versnelling?

Er zijn een aantal voorwaarden voor een succesvolle versnelling. Dat begint bij een zorgvuldige afweging van tevoren op basis van o.a. cognitieve, persoonlijke, sociale, fysieke en organisatorische aspecten, waarin alle educatieve partners worden betrokken. Nadat de versnelling is ingezet, zijn een passend aangepast curriculum, goede begeleiding door de leraar, samenwerking met ouders, voortdurende monitoring van de ontwikkeling van de leerling en ondersteuning vanuit de school en het team belangrijke voorwaarden om de versnelling te laten slagen.

6. Ouders geven aan dat hun kind al toe is aan het basisonderwijs. Mag het eerder instromen in groep 1?

Nee. Volgens de Nederlandse wetgeving mogen kinderen niet vóór hun vierde verjaardag instromen in groep 1 van de basisschool. Voor veel peuters is de laatste fase op de peuterspeelzaal lastig: vriendjes en vriendinnetjes maken al wel de overstap naar school. In een peutergroep zijn er gelukkig veel mogelijkheden om het aanbod aan te passen en de oudste peuters extra uit te dagen.

7. Hoe gaan we om met een kind dat versneld is naar groep 3, maar dat motorisch en op het gebied van executieve vaardigheden nog veel moet ontwikkelen?

De motoriek en executieve vaardigheden van jonge kinderen zijn nog volop in ontwikkeling. Dit proces kun je niet forceren of versnellen! Je begeleidt kinderen het beste door veel fysieke activiteiten te bieden waarin de hele motoriek en executieve vaardigheden worden gestimuleerd. Leer een kind schrijven als je merkt dat het letters begint te tekenen, om te zorgen dat het goed wordt aangeleerd. Waar de motoriek in de weg zit van de inhoud, kun je ondersteunen door het kind bijvoorbeeld te laten typen.

8. Wie beslist uiteindelijk of een leerling versnelt?

De school neemt uiteindelijk het besluit, omdat versnellen een onderwijsaanpassing is. Daarbij is het wel belangrijk dat in de afwegingen alle zorgen, informatie en standpunten van de ouders, de leerling en andere betrokkenen worden meegenomen. De school is ook verantwoordelijk voor de uitvoering van dit besluit – of voor het besluit om niet te versnellen! – en mag dit niet bij ouders neerleggen. Ouders mogen op hun beurt verwachten dat de school in alle gevallen een plan maakt voor het onderwijsaanbod, omdat er een hulpvraag ligt van een leerling.

9. Is versnellen voldoende als enige maatregel?

Nee. Ook na een versnelling blijven verrijking, verdieping, differentiatie en begeleiding nodig om het onderwijs passend te houden bij de behoeften van de leerling. Het is belangrijk dat de leerling de vakdidactiek van verschillende vakken goed onder de knie krijgt. Daarnaast is er soms begeleiding nodig om om te gaan met de frustratie van moeite moeten doen, of om de aansluiting in de nieuwe groep te ondersteunen.

10. Is vaker versnellen mogelijk?

Dat is zeker mogelijk. Er zijn leerlingen die vaker versnellen en op die manier twee of meer jaren eerder hun schoolperiode afronden. Omdat deze groep zeer klein is, moeten we het wetenschappelijk gezien doen met enkele kwalitatieve en exploratieve onderzoeken. Daaruit blijkt dat, mits goed gepland en begeleid, dit over het algemeen nog steeds een succesvolle interventie is.